

ชื่อโครงการ	2. โครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ที่ตั้งโครงการ	อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอปากท่อ
พระราชดำริของ	พระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
สรุปพระราชดำริ	ทรงมีพระราชดำริไว้เมื่อประมาณปี 2520 ที่จะให้มีป่าไม้หลายแห่งที่อุดมสมบูรณ์ตามสภาพและประเภทของป่าไม้ที่เคยเป็น และเป็นแบบอย่างของการพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่า และอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าให้คงอยู่คู่แผ่นดินสืบไป รวมทั้ง “ขอให้สร้างป่าโดยมีคนอาศัยอยู่ด้วย โดยไม่ทำลายป่า คือ ต้องช่วยเขาเหล่านั้นจริงๆ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร เช่น มีที่ดินทำกิน มีน้ำ ให้การศึกษา ส่งเสริมงานศิลปาชีพต่างๆ ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อเขาอยู่ได้แล้ว เขาจะได้ช่วยดูแลป่า” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้พร้อมใจกันดำเนินโครงการดังกล่าวเพื่อถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	ดำเนินโครงการดังกล่าวเพื่อถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อที่จะสนองพระราชปณิธานที่จะทรงอนุรักษ์ป่าไม้ โดยให้ราษฎรช่วยกันรักษาป่าอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของราษฎรเอง
หน่วยงานรับผิดชอบ	กองพลพัฒนาที่ 1/กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/ ฯลฯ
ประเภทโครงการ	สิ่งแวดล้อม/ส่งเสริมอาชีพ/การเกษตร
สรุปลักษณะของโครงการ	ปัจจุบันในพื้นที่ดังกล่าวมีโครงการส่วนย่อย ๆ ทั้งหมด 6 แห่ง คือ 1. ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ตั้งอยู่ ณ บริเวณแก่งส้มแมว บ้านห้วยม่วง หมู่ 3 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง พื้นที่ประมาณ 3000 ไร่ 2. อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน อำเภอปากท่อ อำเภอบ้านคา พื้นที่ 215,996 ไร่ 3. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี (พื้นที่เดิม) พื้นที่ประมาณ 305,000 ไร่ 4. ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี (พื้นที่ขยายโครงการ) พื้นที่ประมาณ 105,000 ไร่ รวมพื้นที่ประมาณ 668,809 ไร่ 5. โครงการแปลงสาธิตระบบวนเกษตรและแหล่งผลิตอาหาร (FOOD BANK) บ้านหนองตาตั้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง 6. โครงการฟาร์มตัวอย่าง ตามแนวพระราชดำริ บ้านบ่อหวี อำเภอสวนผึ้ง

ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ	พ.ศ.2533
งบประมาณที่ได้รับในปี เริ่มต้น และแหล่งที่มาของ งบประมาณในปีที่เริ่มต้น	ไม่ทราบงบประมาณที่ชัดเจน/กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/สำนักงาน กปร. ฯลฯ
งบประมาณที่ได้รับแต่ละปี แยกเป็นรายปีตั้งแต่ปี เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและ แหล่งที่มาของงบประมาณ	ไม่ทราบงบประมาณที่ชัดเจน /กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช/ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/สำนักงาน กปร. ฯลฯ
ผลการดำเนินงานตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันโดยสรุป	คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณรอบ ๆ สวนป่าฯ ให้ราษฎรมีอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามพระราช ปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ ที่อยากจะทำ “บ้านเล็กในป่าใหญ่” นอกจากนี้มีการจัดสร้างศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าฯ เพื่อเป็นที่รวบรวมพรรณไม้ ป่าของไทยที่ขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ ไว้ในแหล่งเดียวกันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะ หามาได้และสามารถรอดตายได้ และการจัดทำแปลงสาธิตระบบวนเกษตร บ้านหนองตาตั้ง และโครงการฟาร์มตัวอย่างเพื่อให้ราษฎรมีรายได้และฝึกอาชีพ

ชื่อโครงการ	2.1.โครงการศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
ที่ตั้งโครงการ	บ้านห้วยม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง เนื้อที่ 3,000 ไร่
พระราชดำริของ	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
สรุปพระราชดำริ	ทรงอยากเห็นพื้นที่สักแห่งหนึ่งที่ใช้เป็นที่รวบรวมพรรณไม้ป่าของไทยที่ขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ ไว้ในแหล่งเดียวกันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะหามาได้และสามารถรอดตายได้
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาพรรณไม้ป่าของไทยในอนาคต อีกทั้งเป็นแหล่งขยายพันธุ์เพื่อมิให้ไม้ไทยของเราต้องสูญพันธุ์
หน่วยงานรับผิดชอบ	ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์/กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ประเภทโครงการ	สิ่งแวดล้อม/ศึกษาวิจัย
สรุปลักษณะของโครงการ	สภาพพื้นที่ของสวนป่าโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นภูเขาเล็ก ๆ สลับเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชันประมาณ 3-10% สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลาง 180-240 เมตร เพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาพรรณไม้ป่าของไทยในอนาคต อีกทั้งเป็นแหล่งขยายพันธุ์เพื่อมิให้ไม้ไทยของเราต้องสูญพันธุ์
ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ	พ.ศ.2533
งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้น และแหล่งที่มาของงบประมาณในปีที่เริ่มต้น	ไม่ทราบงบประมาณที่ชัดเจน/กรมป่าไม้
งบประมาณที่ได้รับแต่ละปีแยกเป็นรายปีตั้งแต่ปีเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งที่มาของงบประมาณ	ไม่ทราบงบประมาณที่ชัดเจน/กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันโดยสรุป	เมื่อจัดสร้างพรรณไม้ป่า บรรลุตามเป้าหมายแล้ว คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณรอบ ๆ สวนป่า ให้ราษฎรได้มีอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นที่รวบรวมพันธุ์ไม้ประมาณ 300 ชนิด

ชื่อโครงการ	2.2 โครงการอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน
ที่ตั้งโครงการ	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ ตำบลตะนาวศรี และตำบลท่าเคยในอำเภอสวนผึ้ง และตำบลบ้านคา และตำบลบ้านบึง ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
พระราชดำริของ	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
สรุปพระราชดำริ	พระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในคราวเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในโครงการอุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 11 ก.ค. 2539 ให้ราษฎรช่วยกันรักษาป่าอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของราษฎร ซึ่งต่อมา มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้พร้อมใจกันดำเนินโครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติและจัดทำเป็นอุทยานเฉลิมพระเกียรติฯ ในเวลาต่อมา
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อเป็นแหล่งให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสชื่นชมสภาพป่าที่สมบูรณ์ และเล็งเห็นความสำคัญและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้อันมีค่าของชาติ
หน่วยงานรับผิดชอบ	อุทยานเฉลิมพระเกียรติฯ/สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง)
ประเภทโครงการ	ทรัพยากรธรรมชาติฯ/ป่าไม้
สรุปลักษณะของโครงการ	พื้นที่รับผิดชอบ 215,996 ไร่ ในอุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ รวม 5 แห่ง คือ สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณโครงการอุทยานฯ ซึ่งมีลำห้วย 5 ลำห้วย น้ำตกไทยประจัน บ่อน้ำพุร้อนโป่งกระทิง เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ และน้ำตกห้าเดือนครึ่ง
ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ	ปี พ.ศ.2534
งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้น และแหล่งที่มาของงบประมาณในปีที่เริ่มต้น	-/กรมป่าไม้
งบประมาณที่ได้รับแต่ละปีแยกเป็นรายปีตั้งแต่ปีเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งที่มาของงบประมาณ	ปี พ.ศ.2551 งบปกติจากกรมอุทยานฯ เป็นจำนวนเงิน 556,000 บาท
ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันโดยสรุป	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแหล่งท่องเที่ยวและดูแลรักษาอาคารสถานที่ - ปลุกซ่อมพืชโภชนาการและพืชสมุนไพร - ปฏิบัติงานออกตรวจพื้นที่ป่า ฯลฯ

ชื่อโครงการ	2.3 โครงการแปลงสาธิตระบบวนเกษตรและแหล่งผลิตอาหาร (FOOD BANK) บ้านหนองตาตั้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง
ที่ตั้งโครงการ	บ้านหนองตาตั้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง
พระราชดำริของ	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
สรุปพระราชดำริ	เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2539 เป็นพื้นที่สาธิตซึ่งเกิดจากการจัดทำ “แปลงวนเกษตร” ที่คัดค้นรูปแบบการใช้พื้นที่โดยนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงหลักความสมดุลตามธรรมชาติ ของระบบนิเวศเป็นสำคัญ และจากการดำเนินงานขั้นต้น เมื่อทรงทราบจึงได้ มีพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2544 ทรงเห็นชอบที่จะให้บ้านหนองตาตั้ง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็น แหล่งผลิตอาหาร (FOOD BANK) และดำเนินการไปสู่พื้นที่อื่นต่อไป
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป็นพื้นที่ตัวอย่าง การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทำกิน ประกอบ กิจกรรมด้านป่าไม้ ผสมผสานกับด้านการเกษตรและ/หรือเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ เดียวกัน/เวลาเดียวกัน เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ
หน่วยงานรับผิดชอบ	ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่า/ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประเภทโครงการ	การเกษตร/ส่งเสริมอาชีพ
สรุปลักษณะของโครงการ	แปลงสาธิตดังกล่าว มีลักษณะเหมือนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร ประจำท้องถิ่น มีหน้าที่ให้ความรู้และเทคโนโลยีทางวิชาการเกษตรแผนใหม่ ที่ถูกต้อง และเหมาะสมแก่ชุมชนโดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ในรูปแบบ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาให้เกิดผลผลิต ด้านการเกษตร เพิ่มประสิทธิผลสู่การผลิตอาหารของชุมชนต่อไป
ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ	ปี พ.ศ.2542
งบประมาณที่ได้รับในปี เริ่มต้น และแหล่งที่มาของ งบประมาณในปีที่เริ่มต้น	- /กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ /จังหวัดราชบุรี
งบประมาณที่ได้รับแต่ละปี แยกเป็นรายปีตั้งแต่ปี เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและ แหล่งที่มาของงบประมาณ	- /กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ /จังหวัดราชบุรี
ผลการดำเนินงานตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันโดยสรุป	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีรูปแบบการสาธิตทั้งหมด 4 ด้าน คือ การปลูก พืชเน้นรูปแบบผสมผสาน ด้านเลี้ยงสัตว์ เป็นการจัดระบบฟาร์ม ด้านการ ประมง จัดทำกระชังสาธิตการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ปลาล และด้านการอนุรักษ์ ดินและน้ำ โดยการสาธิตการปลูกหญ้าแฝกและจัดทำฝายชะลอความชุ่มชื้น

ชื่อโครงการ	2.4 โครงการฟาร์มตัวอย่าง ตามแนวพระราชดำริ บ้านบ่อหวี และบ้านพระกำ
ที่ตั้งโครงการ	บ้านบ่อหวี และบ้านพระกำ ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
พระราชดำริของ	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
สรุปพระราชดำริ	ทรงมีพระราชดำรัสไว้เกี่ยวกับการจัดตั้งฟาร์มตัวอย่าง ว่า ตอนนี้พยายามจะเริ่มทำฟาร์มตัวอย่างที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยหวังให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร เป็นคลังอาหารที่หล่อเลี้ยงคนไทย ซึ่งเป็นที่น่าหวาดเกรงว่าต่อไปอาหารจะแพงมากและคนที่ยากจนจะลำบาก จึงต้องตั้งคลังอาหารขึ้นตามที่ต่างๆ
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อให้ราษฎรมีรายได้จากการรับจ้างและฝึกอาชีพในฟาร์มฯสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่เรียนรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตอาหาร และขยายผลสู่การค้า ไม่นับผลกำไร ราษฎรสามารถพึ่งพาตนเองได้
หน่วยงานรับผิดชอบ	กรมชลประทาน/กรมพัฒนาที่ดิน/กรมปศุสัตว์/กรมส่งเสริมการเกษตร/ฯลฯ
ประเภทโครงการ	พัฒนาคุณภาพชีวิต/ส่งเสริมอาชีพ
สรุปลักษณะของโครงการ	ภายในฟาร์มฯ อาจแบ่งกิจกรรมการดำเนินงานได้หลายประการ เช่นด้านการเกษตร (พืช) มีการปลูกไม้ผล พืชผัก พืชไร่ เพาะเห็ด โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ภารกิจ คือ ด้านการตลาด (ขายปลีกและส่ง) การแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร และการถ่ายทอดความรู้ สำหรับด้านปศุสัตว์ แบ่งกิจกรรมการเลี้ยงเป็น สัตว์ขนาดเล็ก และสัตว์ปีก โดยการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์หลายชนิด นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมด้านการประมง ขุดบ่อ และเลี้ยงปลาในบ่อดิน รวมทั้งด้านอนุรักษ์ป่าไม้ มีการปลูกพืชสมุนไพรและเลี้ยงหมูป่า เป็นต้น
ปีงบประมาณที่เริ่มดำเนินการ	ปี พ.ศ. 2545
งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้น และแหล่งที่มาของงบประมาณในปีที่เริ่มต้น	ปีงบประมาณ 2545-2546 เงินส่วนพระองค์ (จากรายได้ศูนย์ศิลปาชีพ) และงบกลาง (กปร.)
งบประมาณที่ได้รับแต่ละปีแยกเป็นรายปีตั้งแต่ปีเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งที่มาของงบประมาณ	ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ปรับกิจกรรมเข้าแผนงานงบประมาณปกติของส่วนราชการต่างๆในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันโดยสรุป	ภายในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ แบ่งเป็นงานด้านต่างๆรวม 9 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเกษตร ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านงานอนุรักษ์ป่าไม้ ด้านพลังงานทดแทน ด้านการประสานงานในพื้นที่ ด้านการสนับสนุนภารกิจโครงการฟาร์มฯ ด้านการรักษาความปลอดภัย ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบันประชาชนในพื้นที่โครงการได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ตามโครงการดังกล่าวเป็นอย่างมาก